

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Conceptum relationis non pertinere ad conceptum essentiæ. cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

namque modo repugnat simplicitati, & unitati Dei compositio, quo repugnat multitudo & distinctio: cum summa autem eius unitate & simplicitate concedimus distinctionem, & multitudinem per rationem: ut enim ait S. Tho. 1. p. q. 13. art. 4. ad 3. *Deus est vnus, & plures secundum rationem, quia intellectus noster ita multipliciter apprehendit Deum, sicut res multipliciter ipsum repræsentant*: ergo eodem modo compositionem concedere debemus. Quid enim aliud est compositio, aut constitutio, quam plurimum ad eandem rem statuentiam, & perficiendam conuentus? Componere enim, est simul cum alio aliquid pouere, & constitutere, simul cum alio aliquid statutere: sicut ergo per rationem in Deo est simul essentia, & relatio, & plura attributa: ita etiam vnum horum cum alio dicitur Deum statutere, aut ponere. Nihilominus non debemus absolute dicere, Deum esse compositum: tum quia ea que communiant rei tantum per intellectum, non prædicantur de illa absolute: huiusmodi est compositio in Deo, & multitudo. Tum etiam, quia nomine compositionis expresse significare videtur aliquid oppositum diuinæ simplicitati ideo addimus, *per intellectum*, ut nihil eius simplicitati derogare videatur: quia vero cum de constitutione loquimur, iam ex consuetudine recte intelligimus, quid velimus significare: ideo absolute dicimus diuinam personam constitui relatione, sicut etiam hominem constitui rationali, licet talis constitutio, etiam in homine, non sit realis, sed rationis. Porro, utrum constitutio in diuinis sit realis, an rationis, disputatione 138. pertractabimus. Præterea, cum Deo tribuimus constitutionem, non ita significamus aliquid oppositum simplicitati, sicut nomine compositionis, & ideo absolute eo nomine utimur.

Sunt tamen, qui negant in Deo compositionem etiam rationis, tum quia ratio nostra dum apprehendit Deum multiplicem varijs conceptibus, potius distinguit, & separat, quam componat. Tum etiam, quia omnis compositio rationis debet nasci ex aliqua compositione reali, sicut compositio generis & differentie ex compositione materiæ, & formæ in rebus corporalibus, in spiritualibus vero ex compositione naturæ & suppositi: & pro sua sententia afferunt Capreolus in 1. d. 2. q. 3. art. 3. ad 2. Verum ibi Capreolus solum contendit, compositionem, quæ Deo intrinseca sit, denegare: at in conceptu nostro, sicut admittit, multitudinem, sic etiam concedit compositionem, quam ipsi Deo dicit esse extrinsecam: nos vero ita compositionem Deo tribuimus, sicut multitudinem, non quidem intrinsecam ipsi, sed prout ipse est in nostra cogitatione: veluti Spiritus sanctus dicitur septiformis, ut etiam concedit Capreolus. Quæ vero adducta sunt ad probandum in Deo non esse compositionem rationis, nullius momenti sunt. Nam licet ratio nostra distinguens in Deo attributa, seu relationem ab essentia, ea videatur diuidere, & secernere: quia tamen ea concipit ut in eodem subiecto adiuncta: non ita distinguit, ut non componat, siquidem ita distinguit relationem ab essentia, ut nihilominus ex utraque personam constituat, ut nihilominus ex vtraque compositionem generis & differentie, aut compositionem rationis ortum habere ex compositione aliqua reali, sicut falsum est, *Vazquez in 1. partem Tom. II.*

genus sumi à materia, & differentiam à forma, vel ab alijs rebus distinctis, ut infra disp. 180. dicemus; quare ex hac parte non repugnabat Deo compositio generis & differentie, quæ solum est per rationem, qua vero alia ratione repugnet, diximus supra disput. 21. quomodo autem neque distinctionem rationis, nec compositionem per intellectum nostrum in Deo neget Anselmus, *Anselmus*, notauimus supra disput. 116. cap. 4.

CAPVT IV.

Conceptum relationis non pertinere ad conceptum essentia.

Multo magis certum est, conceptum relationis non pertinere ad conceptum essentia, quam essentiam non esse de conceptu relationum, id quod non obscure colligitur ex Augusti. multis in locis, sed præsertim 7. de Trinitate, cap. 2. ubi ait, verbum non esse eo verbum, quo est sapientia, quia verbum relatiue, sapientia vero essentialiter intelligitur, & cap. 4. cum ait, aliud in Deo esse, aliud Patrem esse, & ex Anselmo lib. de processione Spiritus sancti, cap. 2. qui eodem modo loquendi vltus est. Si enim relatio verbi non pertinet ad sapientiam, ergo nec relatio personalis, qualis est relatio verbi, pertinet ad essentiam. Quod si relatio geniti, aut verbi in ratione sapientia, & essentia includeretur, non opus esset, ut ait Augustinus, dicere, genitam sapientiam, ad significandum verbum, ideo ergo iudicat Augustus, addendam esse vocem illam, *genita*, ut sapientia significet verbi personam, quia sine illa nomen sapientia, & quoduis aliud essentialia non exprimit relationem, qua constituitur persona, cum illa non sit de conceptu essentia.

Ratione idem probatur, primum, quia essentia, & quidquid ad illam pertinet, est commune tribus personis, ut decernitur in cap. *Firmiter*, & in cap. *Dammamus*, de summa Trinitate & fide Catholica, relationes autem non possunt esse communes tribus personis, ergo non possunt esse de essentia. Tum etiam, bonus est hic syllogismus, Deitas est relatio. Deitas est communis, ergo relatio est communis. Nec obstat, quod medium sit terminus communis, quia in utraque propositione est vniuersaliter suo modo, si enim de conceptu essentia est relatio, illa debet conuenire Deitati in tota sua communitate, & ita forma syllogistica bona erit. Adhæc cum ex doctrina Augustini 7. de Trinitate, cap. 2. & Concil. Toletan. II. in confessione fidei, Deitas sit ad se, & non ad aliud, non poterit in suo conceptu relationem personalem includere, sic enim esset ad aliud, sicut est Pater.

Sed quamuis hæc ita sint, relationes tamen non sunt dicendæ accidentariæ ipsi essentia, aut de ea per accidens prædicari, sed vere per se enunciat in concreto; quare hæc propositio, *Deus est Pater*, est propositio per se. Porro quomodo illi addere liceat particulam, *in quantum*, quæ est nota per se itatis dicemus quæst. 39. artic. 6. nunc vero ista sufficiant.

Demum quamuis relatio sit de conceptu intrinseco, & formali personæ, dici non debet, esse de essentia personæ, nam de essentia personæ non dicitur quidquid ad eius rationem formalem pertinet, sed quidquid est de conceptu naturæ, quam habet, persona enim constituitur duobus, & essentia

14. *Relationem non includi in conceptu essentia auctoritate Augusti.*

Anselmus.

Ratio prima pro eadem sententia.

Secunda.

Tertia.

15. *Concilium Tolet. II.*

Relatio non conuenit, nec prædicatur per accidens de essentia.

Sed nec est de essentia persona.

sentia seu natura, & personalitate, quorum utrūque dicitur de ratione formali illius: sed alterum tantum dicitur eius natura, & essentia.

CAPYT V.

Magis distinguitur essentia à relatione, & attributis, quam relatio à persona.

16. **C**Um hætenus solam distinctionem esse dixerimus inter relationem & essentiam, inter essentiam & attributa, & inter ipsa attributa, eademque distinctio sit inter relationem & personam, ut inter paternitatem & patrem, & inter abstracta & concreta in vniuersum, quod nullus negat, reliquum est, ut explicemus, quæ horum magis inter se differant: hoc autem inquirimus in schola Thomistarum, qui non aliam distinctionem inter hæc concedunt, quam per intellectum: nam Scotus & alij, qui admittunt distinctionem ex natura rei, ea omnia, quæ hoc modo differunt, æque distinguunt. Omnes autem Thomistæ fatentur, magis differre per intellectum relationem ab essentia, essentiam ab attributis, & attributa inter se, quam differat relatio à persona, ut paternitas à patre: sed in hanc sententiam non eadem ratione conueniunt. Canar. in hunc articulum disputatione 3. par. 2. post 3. conclus. ut huius rationem assignet, notat duo, alterum est, eandem rem omnino ex natura rei, imo eandem secundum definitionem posse distinguere per nostrum intellectum, sicut Petrus distinguitur à se ipso, quatenus idem de se ipso prædicatur, & ponitur in propositione ut subiectum, & ut prædicatum instar aliorum, quæ inter se magis differunt, & vnum de alio prædicatur. Hoc modo putat differre abstractum, & concretum, ut humanitatem, & hominem, non quidem definitione, sed sola operatione intellectus: quia cum sit eadem res ex natura sua, & eadem definitio utriusque, intellectus alterum concipit ut in supposito, alterum ut abstractum ab eo. Deinde notat Canariensis dupliciter aliqua distinguere per intellectum, quædam existente aliquo in re ipsa fundamento, & hæc distinctio (inquit ille) fit per diuersas notitias de eadem re, quæ quidem ita se habet in essendo, sicut notitia in significando. Altera vero distinctio fit, nullo existente fundamento in re ipsa, sed solum in intellectu, & fit per diuersas notitias de re quæ non ita se habet in essendo, sicut notitia in significando.

17. *Probatur relatio minus distinguere à persona quam ab essentia.*

Impugnatur hæc ratio ex falso fundamento illius duplici distinctionis.

Probat ergo minus differre relationem à persona, quam cetera, quæ diximus inter se: quia relatio à persona differt posteriori nullo modo sine illo fundamento in re ipsa: cetera vero priori modo existente fundamento in re, eo quod cetera differunt definitione: relatio vero, & persona non definitione, quia eadem est utriusque, sed diuerso modo significandi, & ideo solo nostro modo concipiendi.

Ego vero quamuis existimem minus differre relationem à persona, quam cetera, quæ enumerauimus inter se, aliam tamen puto esse rationem minoris differentie, displicet enim mihi, semperque displicuit diuisio illa distinctionis, ut notauimus disputat. 117. cap. ult. Primo, quia ubi probauimus, omnis distinctio rationis habet fundamentum in rebus, & in nostro modo concipiendi, in rebus, non quia in ipsa re, quam per intellectum distinguimus, præcedat aliqua multitudo aut dis-

tinctio: sed quia quæcumque distinguimus, per ordinem ad aliqua diuersa distinguimus, nam Petrus à se ipso nec ratione distinguitur, sed idem nomen, vel etiam idem conceptus omnino idem repetitur, quod non est proprie distinguere, eum per intellectum, ut ibidem notatum est.

Secundo saltem est, quod ait Canariensis de distinctione rationis, quæ habet fundamentum in re. Nam notitia de re, quæ efficiunt distinctionem rationis, ita sunt diuersæ in intellectu, ut in re ipsa nulla sit diuersitas, quare non ita se habet intellectus tunc in intelligendo, sicut res ipsa in essendo. Si enim ea, quæ intellectu sunt distincta, sic essent in se ipsis, sicut sunt in intellectu, eorum distinctio esset ex natura rei, & non penderet ex intellectu, male ergo de huius Canariensis distinctionem rationis, quæ habet fundamentum in re.

Tertio doctrinam prædictam de distinctione habente fundamentum, & de ea, quæ non habet, non recte applicat ad præsentem difficultatem. Nam si respiciamus id, quod est in re ipsa Deo, non magis differt essentia à relatione, & essentia ab attributis, quam abstractum à concreto: hec enim omnia re ipsa indiuidua sunt, & abique distinctione, ut probatum manet: ergo non est distinctio, quæ habet fundamentum in re inter hæc potius, quam inter illa, sed æqua erit utriusque ratio.

Fateor igitur inter relationem, & personam, concretum & abstractum minorem esse in Deo distinctionem rationis, quam inter essentiam & relationem, essentiam & attributa. Pro cuius explicatione notandum est id, quod dicere cepimus disput. 119. cap. 2. quamuis omnis distinctio fundamentum habeat in nostro modo intelligendi, & in rebus, instar quarum distincte concipimus, non autem in re ipsa, quam distinguimus, nihilominus vnam distinctionem rationis posse esse maiorem, quam aliam, & aliquando talis notitia, ut impediatur vnum de altero prædicari quædam enim differunt per modum diuersarum formarum, quarum vna non includitur in alia, sicut commune in particulari, & hæc est distinctio, quæ maior esse non potest: estque inter attributa ipsa inter se, & inter essentiam & attributa, inter essentiam etiam & relationem. Hæc differunt omnino de definitione, nec vnum de alio formaliter prædicatur, ut disputatione citata prædictum est: differunt autem ex parte directi significati, quia directe significata sunt veluti duæ formæ diuersæ, quarum vna non est de ratione alterius. Alia vero differunt quidem ratione, sed minus, sicut superiorius & inferiorius, commune & particulare, eo quod vnum includitur in alio: & hæc distinctio non impedit prædicationem vnius de alio. Abstractum & concretum alio modo differunt in Deo secundum rationem, non quia ex parte directi significati aliquid sit de conceptu vnius, quod non sit de conceptu alterius, sed quia ex parte connotati aliquid connotatur ab vno, quod non ab alio: tamen si ex parte directi significati non differant. Nam *Pater* directe significat relationem paternitatis, *paternitas* similiter: sed *Pater* connotat etiam naturam diuinam, in qua relatio subsistit, quam *paternitas* non connotat. Diuinitas vero & paternitas ex parte directi significati, & nullo modo ex parte connotati differunt, quia utraq; est